

Åke Hodell i ABF-huset – samma datum, samma händelse men 46 år senare!

Referat av Åke Hodell-kväll 18/11 2009 med författaren Magnus Haglund, skådespelaren Björn Granath m fl.

Förväntningarna var stora och salen full inför återskapandet av Åke Hodell-föreställningen på ABF 46 år tidigare. Kvällen inleddes med en visning av kultfilmen "Lågsniff" av Per Wiklund från 1963 där Åke Hodell tillsammans med en mycket ung Bengt Emil Johnson och de lika unga Torsten Ekbohm och Leif Nylén uppförde en märklig satir-ljudhappening av en fiktiv flygtur som det året visades på Pistolteatern i teaterns dåvarande lokaler på Munkbron. Här gavs order och pratades militärspråk, här knastrade och sprakade det i en värld av låtsad ordning och reellt kaos. Varje gång Hodell försöker säga "Låt poeterna komma..." blev bilden bara streck och ett öronbedövande knaster vidtog. "Klipp sönder deras mening, rafs sönder deras ord!" löd uppmaningen följt av en uppräknig av roliga krig: Första världskriget var roligt, andra världskriget var ännu roligare och tredje världskriget lovar att bli jättekul.

Därefter höll Magnus Haglund ett föredrag med utgångspunkt från sin bok om Åke Hodell som nyligen kommit ut i Natur och Kulturs serie med författarporträtt under redaktion av Björn Håkansson. Han underströk att i filmen koncentreras alla de teman som utmärker Åke Hodell: hatet mot kriget och fascismen, försvaret för ordet och ordvrängeriet, katastroferna. Utgångspunkten, smärtpunkten, är som överallt i Hodells verk den flygplansstörtning som han, 22-årig, var med under en övningsflygning som stridspilot den 17 juli 1941 över Ljungbyhed och lyckades överleva – "en chans på 10 000". Efter olyckan låg han 1 ½ år på sjukhus. Ur denna upplevelse utvecklade sedan Hodell sin specifika poetik byggd på renodling, koncentration, uthållighet och upprepning. Ur detta skapar han sin ljudkonst som kvällen kom att bjuda två exempel på. Vad det gällde, sade Haglund, var att göra, inte analysera.

Den första av kvällens performances var en "remix" av "igevär", Hodells genombrottsverk från 1963, framförd av de unga konkretiserna Kristofer Flensmarck, Pär Thörn, Karl-Johan Stigmark, Anna Koch, Kajsa Sundin, Marja-Leena Sillanpää och Cecilia Hansson. Efter ett cirka tio minuter långt ljudande "i" övergick plötsligt den märkliga kören i "gevä..." under lika lång tid, dock utan att "r:et" på slutet uppnåddes. Partituret består av 31 680 i:n över drygt tolv sidor, följt av gev på sidan 13 och därefter 66 556 ä:n över sammanlagt 35 sidor, och allra längst ner på sidan 48 ett r, berättar Magnus Haglund i sin bok. Liknande ljudperformances gjordes vid denna tid även av John Cage under en 19 timmar lång föreställning och ett pianostycke av Satie spelades 840 gånger 25 timmar i streck av fem pianister. Under föreställningen kom och gick folk, låg och sov i sovsäckar, fotsteg blandar sig med musiken osv.

I sin recension av "igevär" i Dala-Demokraten påpekar Bengt Emil Johnson de förvandlingsprocesser som inträder när man försöker läsa detta partiturer från första till sista sidan. Kommandoropet igevär är ju bara en fortsättning av det absurda vrål som varje dag uppstås av högvakten på Stockholms slotts borggård. Samtidigt är en av den konkreta poesins grundinsikter att språket är autonomt, att ett ord inte är identiskt med det som det pekar på, eller betyder, skriver Magnus Haglund.

Det andra numret var "General Bussig" som framfördes av Björn Granath direkt från Hodells partitur. Granath var iförd pannlampa, precis som Hodell själv tidigare. Granath har efter författarens död framfört "General Bussig" cirka 20 gånger inför publik, "något av det roligaste man kan göra som skådespelare", som han säger i Haglunds bok. Stycket inleds med frasen "I är ensam" och sedan följer en lång, oavbruten serie av ljud som i, dj, tj, k, osv avbrutna endast av ord som puff, dong, humla, militär och fraser som "Jag vill lyda order", "Jag vill gå till general Bussig". Att

framföra detta stycke är som ”verbal hjärntvätt”, säger Björn Granath.

Magnus Haglund menade att flygolyckan innebär en ”fördröjd sammanflätning” av liv och dikt i Hodells konst, att det är denna flygolycka och dess inneböd som han bearbetar på nytt och på nytt i sina verk. Han citerade även John Cages uttalande om konceptkonst, nämligen ”ingen förstår vad som pågår – men det existerar och man får helt enkelt gissa vad det är – om det är.” Genom upprepningen uppnås en översinnlig betydelse, en mystik dimension: ”Att upprepa sig är att upptäcka det nya.”

Kerstin Vinterhed